

Försäljning av vissa statligt ägda företag

Till näringsutskottet

Näringsutskottet har berett försvarsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 2006/07:57 Försäljning av vissa statligt ägda företag, jämte motioner.

Utskottets överväganden

Tidigare riksdagsbeslut

Näringsutskottet tillstyrkte i betänkande 1999/2000:NU18 att regeringen ges ett bemyndigande att minska statens ägande i Telia AB till lägst 51 % av samtliga aktier. Utskottet ansåg emellertid att det är en fördel att staten nu behåller ett majoritetsägande i bolaget. Ett sådant ägande kan fungera som en spärr mot den risk för fientliga uppköp som ofta kan följa av förändringar i ägarstrukturen. Riksdagen beslutade enligt utskottets förslag.

Näringsutskottet föreslog i betänkande 2000/01:NU11 – på eget initiativ – att riksdagen ska bemyndiga regeringen att utan begränsningar kunna förändra statens ägande i Telia AB. Genom att den nuvarande begränsningen i regeringens bemyndigande – att kunna minska ägandet till lägst 51 % av samtliga aktier – tas bort ges regeringen en möjlighet att agera utifrån det som kan anses bäst gagna bolaget men också staten, dvs. svenska folket, som ägare av bolaget. Riksdagen beslutade enligt utskottets förslag.

Motionsyrkanden

I motion 2006/07:N9 av Kent Persson m.fl. (v) yrkande 2 yrkas att riksdagen beslutar återkalla vilande utförsäljningsbemyndiganden för tre av företagen (Nordea, Telia Sonera och OMX).

Telia Sonera AB har enligt motionärerna varit och är fortsatt ett viktigt företag för samhällsutvecklingen. Det fasta telenätet är en strategisk del i dagens och framtidens infrastruktur. En privatisering av ”kopparnätet”, där staten helt fransäger sig möjligheten till insyn och påverkan, kan innebära att Sverige förlorar konkurrenskraft samtidigt som allas rätt till fast tele-

foni och bredband blir historia. Det fasta telefonnätet är en central del i samhällets infrastruktur och utgör ett naturligt monopol. Ett helt privatägt ”kopparnät” innebär sannolikt såväl sämre konkurrens som högre priser för bredbands- och teletjänster. Vänsterpartiet anser att naturliga monopol ska ägas av offentliga organ.

I motion 2006/07:N10 av Thomas Östros m.fl. (s) yrkande 2 yrkas att riksdagen begär att regeringen, före en eventuell utförsäljning av innehavet i Telia Sonera, återkommer till riksdagen med en analys av och förslag på olika alternativ för att separera det fasta telenätet från Telia Soneras övriga verksamhet.

Vad gäller Telia Sonera och det fasta telenätet ger utförsäljningspropositionen enligt motionärerna inte heller på detta område några godtagbara besked om konsekvenserna av olika handlingsalternativ. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med en redogörelse för olika handlingsalternativ och deras respektive konsekvenser innan en eventuell försäljning av statens innehav i Telia Sonera inleds. Bland annat bör lämpligheten av att på olika sätt separera det fasta telenätet från Telia Soneras övriga verksamhet undersökas.

I motion 2006/07:N11 av Anne-Marie Pålsson (m) yrkande 2 yrkas att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att accessnätet skiljs ut från Telia Soneras övriga verksamhet och läggs i ett särskilt bolag med staten som dominerande ägare, innan försäljningen påbörjas.

Motionären framhåller att några av de bolag som nu ska säljas innehåller verksamheter som inte bör privatiseras. Hit räknas infrastruktur som regelmässigt betraktas som naturliga monopol. Detta gäller också den infrastruktur som vårt telenät, det s.k. accessnätet, utgör. För ett väl fungerande samhälle krävs att alla teleoperatörer har tillgång till detta nät på lika villkor. Det är en nödvändig förutsättning för att en sund konkurrens ska råda, vilket i sin tur är en förutsättning för tillväxt och sysselsättning.

Innan Telia Sonera bjuds ut till försäljning bör därför accessnätet och all den verksamhet som är direkt kopplad till det skiljas ut från bolagets övriga verksamhet och läggas i ett särskilt bolag. Statens ägande i detta bolag ska inte avyttras, utan staten ska även i framtiden ha kontrollen över infrastrukturen på telemarknaden.

I motion 2006/07:N12 av Peter Eriksson m.fl. (mp) yrkande 4 yrkas att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att regeringen före försäljning av statens aktier i Telia Sonera måste vidta sådana åtgärder att konkurrenssituationen i det fasta nät som Telia äger förbättras; de fasta näten, inklusive mobilnätet, får inte övergå i ett privatmonopol.

Telia bildades 1993 genom bolagiseringen av Televerket. År 2000 börsintroducerades Telia, varvid statens ägande minskade till drygt 70 %. Efter ett riksdagsbeslut som tillåter regeringen att utan begränsningar förändra i ägandet, slogs Telia samman med finska Sonera och Telia Sonera bildades. Det svenska ägandet uppgår därefter till drygt 45 %.

Telia Sonera verkar i dag på en konkurrensutsatt marknad. Staten är dominerande ägare och den största kunden till företaget, och det uppstår därför lätt konflikter i förhållande till statens roll som reglerare av telekommarknaden.

Delar av Telia Sonera utgörs av fasta nät där naturligt monopol föreligger. Konkurrenten mellan de företag som använder sig av näten fungerar i dag dåligt. Ett exempel på detta är ADSL-marknaden. I dag fungerar Telia både som konkurrent på ADSL-marknaden gentemot andra leverantörer och som grossist till samma leverantörer. Både konkurrenterna och Post- och telestyrelsen har haft invändningar mot detta.

Miljöpartiet förordar en försäljning av Telia. Innan detta sker måste dock situationen med de fasta näten där naturligt monopol föreligger lösas. En försäljning av Telia där de fasta näten övergår till ett helt privat monopol är inte tillfredsställande. En väg framåt skulle kunna vara att det fasta nätet avknoppas och köps upp av staten. Miljöpartiet anser också att Telias mobila nät bör avknoppas och behållas i statlig ägo som en del av en viktig infrastruktur.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag på hur Telias fasta nät ska hanteras innan en försäljning av statens andelar i Telia sker.

Försvarsutskottets ställningstagande

Under hela uppbyggnaden av totalförsvarets fasta telekommunikationer har Televerket, senare Telia AB, spelat en stor och i vissa fall avgörande roll. Försvarsmakten har investerat i och byggt upp försvarets telenät, för att ha ett robust och säkert alternativ till det civila telenätet. Försvarsmakten utnyttjar – och måste utnyttja – vissa delar av Telia Sonera AB:s (*tidigare Televerket*) fasta nät. Enligt vad försvarsutskottet erfarit inryms vissa av Försvarsmaktens sambandssystem i Telia Soneras anläggningar, samtidigt som vissa av företagets system inryms i Försvarsmaktens anläggningar. Med hänsyn till dessa anläggningars betydelse för rikets säkerhet måste de omges av ett mycket högt sekretesskydd. Telia Sonera AB bedriver således inom vissa delar av företaget en verksamhet som är av betydelse – eller synnerlig betydelse – för rikets säkerhet.

I samband med analysen och konsekvensbeskrivningen inför Televerkets bolagisering och privatisering skapades den särskilda nätskydds enheten inom Telia AB – numera Telia Sonera AB – för att säkerställa att Försvarsmaktens och totalförsvarets krav på hög sekretess rörande vissa sambandsförbindelser skulle kunna upprätthållas på ett trovärdigt sätt.

Försvarsutskottet anser det angeläget att det speciella arrangemang som skapats, beaktas vid en fortsatt försäljning av statens aktier i TeliaSonera, för att med hänsyn till rikets säkerhet upprätthålla en hög försvarssekretess kring vissa teleförbindelser. Även tillgången till telestationer och teleknutpunkter kan vara av betydelse för att skapa tillfälliga teleförbindelser för staber och förband. Att ersätta det nuvarande – ömsesidiga – beroendet av Telia Soneras anläggningar genom att bygga upp motsvarande inom Försvarsmakten är inte realistiskt.

Försvarsutskottet förordar att denna för rikets säkerhet betydelsefulla fråga blir prövad innan svenska staten reducerar sitt aktieinnehav väsentligt.

Stockholm den 10 maj 2007

På försvarsutskottets vägnar

Rolf Gunnarsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Rolf Gunnarsson (m), Karin Enström (m), Peter Jonsson (s), Nils Oskar Nilsson (m), Staffan Danielsson (c), Allan Widman (fp), Mats Berglind (s), Isabella Jernbeck (m), Åsa Lindestam (s), Else-Marie Lindgren (kd), Gunilla Wahlén (v), Inger Jarl Beck (s), Rosita Runegrund (kd), Peter Rådberg (mp), Patrik Forslund (m), Peter Jeppsson (s) och Magdalena Streijffert (s).